

עין משפט
נר מצוה

לב א ב מנ" פ"ט מהל' עבודת כוכבים ה' ט [ו] סמג לאוין מה טוש"ע י"ד ס' קטנ שטף פ' א:

רבינו חננאל

טריפה אסור עיקור שאין בה טרפה מותר. ואזוהו עיקור שאין בה טרפה המנשר פטוהיה מן הארכובה (ולמעלה) [ולמטה] תרגמה רב פפא בעגלה המושכת בקרון והוא יושב עליו שהיא כמו הסוס שהוא רוכב עליו: יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו כולהו אסור אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש להם והיא יום אחר ל' חגי כלו' תשלום ימי חיי האדם כרתיב ימי שנותיו בהם שבעים שנה והן ע' שנה גלות הראשונה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חגר פ"י מפני שהיה יעקב צולע על ירכו עושיין אותו כמו חינו כלומר עשו שהוא שלם כבש יעקב שהוא חינו ורוכב על צוארו ומלבישין האדם השלם בגדי של אדם הראשון ומניחין בראשו קרקפלו של ר' ישמעאל כפשוטו אותו עם עוד פניו הנעמיים מעל ראשו ותלו ליה מתקל ארבע זוזי פזי ומתפח השווקים באינך פ"י אבנים טובות ומכוריין ואומרים סך קירי פלסתר פלסתר בלשון יון זינך ופי' קירי אדון ופי' אחי הנה אחזה דמרא זייני כלו' זה החינוך הוא יעקב אחי אדונינו עשו הזינך שאמר אנכי עשו בכורו ולא היה הוא עשו וכו': פיהם הכשילם באומנם דמריה זייפנא שמשמע הדברים דמרי הוא הוויפנא כיו דבריה פשוטין הן ואומרים מה הועיל יעקב שלקח הברכות במרמה הנה הברכות נתקיימו בנו ומסיימין ווי לדין כו' יקום דין פ' אור לעשו כשיקום יעקב וכו' פשוטה היא: הני מילי כלומר אלו ששינוי במשנתנו כגון קלנסא וסטרנאלא וכיצא בהן הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים איזו הן ופשיט מוסרדי ומוקדקני תירסקי (מהורו) [מהורין] אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דארמאי: באלא איזו הן. פי' עובדי כוכבים שבשרות ופשיט מהרקי ואקניטא . כנניי ועיקרי בארז אמר [רב חנן בר רב חסדא] משום דרב ה' בתי עבודת כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי להן ואלו הן בית כל בכבל בית נבו בבורסין תרעאן שבמפוג

יא:

תגלחת זקנו והעברת בלוריתו. נראה דלהכי קמני תגלחת זקנו גבי העצרת בלוריתו והנחתו לפי שבשמיכה היו רגילין לגלח: **מתקל** **זווא** **פיא**. וא"ת והא אמרינן צפ' המזקין (גיטין דף נה.) תרין איסתרי פיזא נחית לעלמא חד צרומי וחד ככל העולם כולו ואסתמירא אמרו צפרק צית כור (צ"צ דף קה. ע"ש) מאי אסתמירא פלגא דזוזא וא"כ איך יש מתקל זוזא צרומי ונראה לי דתרין אסתרי לאו דוקא אלא ר"ל (י) מועטת כדלמרינן בהאיס מקדש (קדושין דף מט:). עשרה קצין: **סך** קירי **פלסתר**. פ"ה שקורין יעקב קירי ולא נהירא שיקראו ליעקב אדון לכן פירש ר"ת זה יתכן שקורין קירי ולפי שהיה (י) (זקינו) היו נוהגין בו כבוד כלומר הצרכות שנתן ליעקב פלסתר הס ואף על גב שגם הוא אמר והיה כאשר תכיר (צדקשת ט) מכל מקום אינו נוטל עכשיו הצרכות:

עמלזא **שר** **עזה**. פ"ה שוק של עזה והוא חוץ לעיר ומוכרין בו צמר לשון י' נשחטין צאיטלי ומינעי ליה מי שרי לשאת ולתת עם בני עטלזא ציוס איד של בני עובדי כוכבים שצעיר או לא מי שריא מתני' צקרוצ כ"כ או לא ורשצ"ם פירש עטלזא הוא שם עבודת כוכבים שמחוץ לעזה ועובדין אותה בני המגדש שמחוץ לעזה יוס אי' צגנה ומינעיא (י) אס מותר לשאת ולתת עם בני עזה ציוס איד שחזקה לה וקשיא להר"ר אלחנן על הפירושים דאס העובד כוכבים אינו חשוד כמו הכומר לא יחוש לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים צין שיהיה העובד כוכבים משוק העבודת כוכבים וצין שאינו משוק העבודת כוכבים לכן פרי" דמייירי הלא צשוק שעושין לשם עבודת כוכבים ולא יוס איד הוא לזה יש לחוש לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים צמוכה ולפי זה א"ל לחלק מהם שחלקן רש"י צין העובד כוכבים שחזקה לה צין מצני העיר כי אפילו הוא מצני העיר לא חיישינן לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים חזקה לה:

גלמא

מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוח דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו ^אאמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם גמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב ^בברונא לזבוגי חמרא ולרב גידל לזבוגי חיטין בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: **מתני'** **עיר** שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה ^א לה מותר מהו לילך לשם צבומן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גב'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חגינא כגון עטלזא של עזה וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלזא של עזה מהו א"ל לא הלבת לצור מימין וראית ישראל ועובד כוכבים ששפתו

יושצין ופרנסתנו מהן ועוד משום יראה: **צחגא** **דטייעי**. יוס לשנה מתקצצין כל סוחרי העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קניעא**. אין חוששין לה כל כך אס אין עושין לה בכל שנה: **ביתנ'** **עיר** שיש בה **עבודת כוכבים**. שיוס איד יש לצני העיר היוס לעבודת כוכבים שצעיר: **חולה** **לה מוסר**. לשאת ולתת עם היושצין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויוס איד של אלו אינו ציוס איד של אלו: **היה חולה** **לה עבודת כוכבים**. כלו' (י) עבודת כוכבים שהיוס עובדין ליראה שלהם: **סוכה מוסר**. שאין בני העיר עובדין לאותה יראה: **מהו לילך לשם**. לאותה העיר ציוס עבודת כוכבים שלהם לספר עם אחד מצני העיר: **צומן שהדריך מיוחדת לאותו מקום**. שאין דרך יוצאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכנזשה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לצדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעבודה: **ואס**. דרך מסלול זה הולך גס לעיר אחרת: **מוסר**. דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גב'** וסיכי **דמי חוצה** **לה**. כמה יאה רחוק אותו שוק שחזקה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושציו: **עטלזא של עזה**. עטלזא שוק של צהמה כמו איטליז דתנן (צבורות דף לא.) שחטין צאיטליז ונמכרין צאיטליז: **עזה**. עיר של פלשמים והיה צה עבודת כוכבים והיה חזקה לה ישוב סמוך לעיר מאד: **עטלזא של עזה**. דסמוכה לעיר מאד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא: **זור**. עיר שישאלו ועובדי כוכבים דרין צה:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

מגשר. משיר וחותך פרסות שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה**. אכל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלאמא מדאסור לטרפה צצהמה טהורה עסקינן וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **צעגלה המושכת** צקרון. שיושצ צו המלך דהיינו כלי תשמישו: **יוס סגלחם זקנו והנחם בלוריתו**. יוס שמגלח זקנו וכן צו ציוס הנחת' בלוריתו. יוס שמגלח זקנו שער יס ומניח בלורית אפודל"ץ מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעצרת בלוריתו**. לסוף שנה שמגלח אותה בלורית לצדה: **דסניא תרוייהו יוס סגלחם זקנו והנחם בלוריתו יוס סגלחם זקנו והעצרת בלוריתו**. ותרת' מתני' מינהו ולאו גבי הדדי תניא להו: **עוד אחרת**. עוד איד אחרת יש להם לרומיים שאינה שנויה צמשנה: **אדם שלם**. כנגד עשו: **אדם חוגר**. כנגד יעקב צולע על ירכיו. כלומר דעדין עשו שולט על יעקב: **של אדם הראשון**. והן צגדי חמדות שהיו לעשו: **קרקפלו של ר' ישמעאל**. כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתוך יפיו נכנס צלצ צת קיסר והפשיט עור פניו וחנטה צאפרסמון שמהא מקויימת ולא ישתנה ועדין מונח צגיניו רומי: **דפיזא**. פז והוא אצן יקרה עד מאד ואינו מלחי צעולם: **סך קירי פלסתר** חשון הקצין כוז [הוא]. נצואת יעקב שקרא לבניו לאחרי' [הימים] שסופן ליגאל כוז הוא: **סך**. חשבון: **קירי קצין**: **אחוח דמרנא זייפנא**. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשצ לטויל צרכה להיות צביר לאחיו: **דחמי חמי**. הרואה צשמחה זו עכשיו רואהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אהני לרמא**. ליעקב שרימה את עשו ולקח את צרכמו: ווי לזין. לעשו: **דד יקוס דין**. כשיקוס יעקב: **ה"ג וסנא דידן מ"ט לא קחשיב** **הא הני דאיסנהו צכל שסא קחשיב** **הא דליסא כל שסא לא קחשיב**: **הני דרומאי**. הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי: **מוטרדי וטורייסקי מוסרנקי ומוסרין**. שמות ימי אידיהן קצעות שיש להן צכל שנה: **ועשר צאדרי**. צעשרה צאדרי: **קצועין**. ולקמן מפרש קצועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יוס איד ומתקריבין זצחים ואסורים צמשא וצמתן לעולם: **סורעסא**. שם עבודת כוכבים: **ומפג** שם העיר: **יריד שצצין צני נדצכה שצצכו ואיס דאמרי נצצרה שצצכו** **ה"ג**. ואית דאמרי איפכא הני תרי לישני: **ה"ג וסדרי כולה שסא**: **צגולה**. אין אנו יכולים להעמיד (א) עצמנו מלישא וליתן עממהם צצנייהם אנו

לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קניעא**. אין חוששין לה כל כך אס אין עושין לה בכל שנה: **ביתנ'** **עיר** שיש בה **עבודת כוכבים**. שיוס איד יש לצני העיר היוס לעבודת כוכבים שצעיר: **חולה** **לה מוסר**. לשאת ולתת עם היושצין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויוס איד של אלו אינו ציוס איד של אלו: **היה חולה** **לה עבודת כוכבים**. כלו' (י) עבודת כוכבים שהיוס עובדין ליראה שלהם: **סוכה מוסר**. שאין בני העיר עובדין לאותה יראה: **מהו לילך לשם**. לאותה העיר ציוס עבודת כוכבים שלהם לספר עם אחד מצני העיר: **צומן שהדריך מיוחדת לאותו מקום**. שאין דרך יוצאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכנזשה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לצדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעבודה: **ואס**. דרך מסלול זה הולך גס לעיר אחרת: **מוסר**. דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גב'** וסיכי **דמי חוצה** **לה**. כמה יאה רחוק אותו שוק שחזקה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושציו: **עטלזא של עזה**. עטלזא שוק של צהמה כמו איטליז דתנן (צבורות דף לא.) שחטין צאיטליז ונמכרין צאיטליז: **עזה**. עיר של פלשמים והיה צה עבודת כוכבים והיה חזקה לה ישוב סמוך לעיר מאד: **עטלזא של עזה**. דסמוכה לעיר מאד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא: **זור**. עיר שישאלו ועובדי כוכבים דרין צה:

שפיתת

מסורת הש"ס

א) צ"ל אמר הוסיפו,
ב) לעיל ז: א) ג) צריף,
ה) אמר וצריף,
ו) צריף: וכן יוס הנחת,
ז) צ"ל זקנים,
ח) צבורות,
ט) אמר הוסיפו.

הגהות הב"ח

א) במשנה תוכה מותר כל"ל ומינח לה נמחק:
ב) רש"י ד"ה יוס תגלחת כהנא וצריף"ש נתקן,
ד) צריף: וכן יוס הנחת,
ה) צ"ל זקנים,
ו) צבורות,
ז) אמר הוסיפו,
ח) צבורות,
ט) אמר הוסיפו.

לעיו רש"י

אפודל"ץ [אפודל"י"ל]. צמה מכובת. קונפדרי"א [קונפדריא"ה]. (תצינת ה)חברה.

מוסף רש"י

מן הארכובה ולמטה. אכל עיקור שטנרף צו אסור לעשות כן צידים צצמהא וצעי"פ שהיא אסורה צצהלא [קצמן ג:]. בגולה. אין העכו"ס אדוקין כל כך צצעדות כוכבים דלמרינן [וחולן ג:]. עכו"ם שחז"ל לאו עובדי עבודת כוכבים מינהו כיו' (לעיל ז:).

רבינו חננאל (המשך)
צריפא שבאשקלון נשרא שבעריבאי. כי אחא רב דימו הוסיפו עליתן נדבכה שבענו נתברא שבועין ככי ואיכא דתני להו איפכא: אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד וקימאי לן כותיהה ומקשי' וכו' יום אידם אסור והא רב יהודה שרא לרב ברנא לזבוגי חמרא ולרב גידל שרא ליה לזבוגי חיטי בחגתא דטייעי הנה ביום אידם עצמו התיר להם לישא וליתן עמהן למכור ולקנות ופוקרי' שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: **מתני'** עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היתה עבודת כוכבים חוצה לה תוכה מותר: [גב'] ופשיט ריש לקיש הוכי דמי חוצה לה כגון עטלזאה [של עזה] (ע"ז) והיא חוצה מן העיר תוקראת עזה והיא מעיר פלשחים. איכא דאמרי בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן